

Мотиль Віктор Іванович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративних та цивільно-правових дисциплін факультету № 3 Національної академії внутрішніх справ;

Лов'як Олег Орестович, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ;

Капусяк Анатолій Іванович, слухач Закарпатського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕНДИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Продаж товарів через торговий автомат на заході називають «вендинг». Змістовний переклад – «автоматична торгівля», або продаж товарів/послуг через торгівельні автомати чи автоматизовані системи [1, с. 172].

Ідеї автоматичної торгівлі відвідували ще наших далеких пращурів. Автомат в його найбільш ранній формі відомий ще за часів давнього Єгипту. Цей автомат, опис якого Олександрійським математиком Героном датована 215 роком до Різдва Христового, застосовувався у храмах і при опусканні в нього монети продавав святу воду.

Історія сучасних торговельних апаратів, звичайно, коротша, але, тим не менше, і вона вже налічує більше ста років. Механічні комплексні торгові автомати та їх власники (або «вендори») з'явилися на початку минулого століття. Ці пристрої продавали цукерки, жувальну гумку, сигарети. У п'ятдесятих роках минулого століття автомати не тільки наливали сік і воду в стаканчики, але і самі готували каву і чай. Сьогодні торговельні автомати широко поширені у всьому світі. У країнах ЄС їх близько восьми мільйонів, в Японії близько шести (число торговельних автоматів в Японії в 8 разів більше, ніж кількість таксофонів), а в США – понад 7 мільйонів. Незважаючи на більш ніж сторічну історію, індустрія вендингу досі анітрохи не втратила динамізм і економічну привабливість для підприємців. Навпаки, розвиток

технологій дозволяє виробляти все більш різноманітні і «розумні» машини, розширювати коло продаваних товарів торговельними автоматами.

Відлік новітньої історії вендингу в Україні почався з середини 90-х років, коли з одного боку, на ринок прийшли міжнародні фірми, для яких вендинг звична справа, з іншого боку, вітчизняні підприємці стали придивлятися до цього нового для них виду бізнесу. Все більше бізнесменів досягають премудрості вендингу та його українську специфіку. Зараз перспективи вендингу в Україні виглядають надзвичайно райдужними. Звичайно, поки Україна значно відстає від інших розвинутих країн, як по кількості, так і по асортименту торговельних автоматів, але вже зараз можна сказати, що це відставання буде скорочуватися дуже швидко.

Незважаючи на відносну молодість автоматного бізнесу в Україні, вже можна підбивати підсумки перших років розвитку, аналізувати досвід, робити висновки [2].

Окремої уваги потребує цивільно-правове регулювання вендингу в Україні. Так, якщо продаж товару здійснюється з використанням автоматів, володілець автоматів зобов'язаний довести до покупців інформацію про продавця товару шляхом розміщення на автоматі або надання покупцям іншим чином відомостей про найменування продавця, його місцезнаходження, режим роботи, а також про дії, які необхідно вчинити покупцеві для одержання товару. Договір роздрібної купівлі-продажу з використанням автоматів є укладеним з моменту вчинення покупцем дій, необхідних для одержання товару. Якщо покупцеві не надається оплачений товар, продавець повинен на вимогу покупця негайно надати покупцеві товар або повернути сплачену ним грошову суму. Якщо автомат використовується для розміну грошей, придбання платіжних засобів або обміну валюти, застосовуються положення про роздрібну купівлю-продаж, якщо інше не впливає із суті зобов'язання. Продаж товарів з використанням автоматів покладає на продавця обов'язок повідомити покупцеві відомості про продавця товару – його найменування, місцезнаходження і режим роботи, а також про дії, необхідні для одержання товару. Ця інформація повідомляється володільцем автомата, тобто особою, яка за підставами, передбаченими законом, має автомат у власному господарстві. Володілець автомата і продавець можуть співпадати в одній

особі (коли продавець є власником автомата чи його орендарем), але можуть і не співпадати. Договір роздрібної купівлі-продажу з використанням автоматів є укладеним з моменту вчинення покупцем дій, необхідних для одержання товару (оплата, натиснення кнопок тощо). Іншими словами, такий договір укладається шляхом вчинення конклюдентних дій. За ненадання покупцеві оплачуваного товару відповідальність несе його продавець, а не володілець автомата, якщо він не є продавцем товару. Продавець негайно після пред'явлення вимоги покупця зобов'язаний передати йому куплений товар чи повернути сплачену суму.

Доказами факту укладення договору можуть бути свідчення свідків, а також дані про кількість проданих через автомат товарів і отриманих за них грошей чи інших знаків оплати (наприклад, жетонів). Продавець не має права відмовити покупцеві в отриманні вказаних даних, а за необхідності – і в розкритті автомата. В разі одержання через автомат товару неналежної якості чи у неналежній упаковці покупець має право пред'явити до продавця вимоги, передбачені, відповідно, статтями 686 та 708 ЦК. Якщо через автомат розмінюються гроші, придбаваються знаки оплати чи обмінюється валюта, то діють правила ст. 705 ЦК та інші положення щодо роздрібної купівлі-продажу [3; 4].

Таким чином, дальший розвиток торгівлі через торговельні автомати пов'язаний з розробкою нових їх конструкцій, виробництвом універсальних торговельних автоматів для одночасного продажу кількох видів товарів, підвищенням надійності їх експлуатації, зменшенням вартості та експлуатаційних витрат в умовах зростання тарифів на електроенергію тощо. Сподіватимось, що ці новели торгівельної діяльності будуть впроваджені у суспільне життя в удосконаленому вигляді та знайдуть своє відображення у правовому полі.

Список використаних джерел

1. Моргулець О., Савченко М. Проблеми і перспективи розвитку вендингу в Україні // О. Моргулець, М. Савченко // Управлінські інновації № 3, 2013. – С. 172.
2. Что такое вендинг-бизнес? Електронний ресурс / режим доступу: http://www.vending.com.ua/ru/vend_about.htm – з екрану.

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

4. Цивільне право України: посібник для підготовки до іспитів / відп. ред. С.В. Губарєв, О.О. Лов'як – Дніпро : Середняк Т.К., 2017. – 206 с.